

УДК 069:7:75.021.32-035.676.332.2]:019.3(477.83-25)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-25>

Євгеній ШИШЛЮК

доктор філософії з образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, вул. Лаврська, 9, м. Київ, Україна, 01015

ORCID: 0000-0002-7358-7864

Вадим МИХАЛЬЧУК

Заслужений художник України, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри мистецтвознавчої експертизи, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, вул. Лаврська, 9, м. Київ, Україна, 01015

ORCID: 0000-0002-8560-1846

Бібліографічний опис статті: Шишлюк, Є., Михальчук, В. (2024). Центр інтелектуального мистецтва Меркурій. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 204–211, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-25>

ЦЕНТР ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА МЕРКУРІЙ

Активізація та переформатування українського артринку протягом 2022–2024 рр. пов'язана з пошуками шляхів подолання викликів для суспільства внаслідок війни росії проти України. Цьому процесу притаманна поява нових функціонерів – галерей, артцентрів, артдилерів, аукціонів тощо – та локалізація. Оскільки Львів став одним із центрів прихистку для внутрішньо переміщених осіб, цілком логічною стала й релокація митців, колекцій мистецтва та представників артбізнесу саме сюди. Виникла потреба в активізації промоції класичного й сучасного українського мистецтва, зріс попит на твори живопису, графіки, скульптури та фотографії серед містян і туристів. У 2024 р. у Львові розпочав роботу Центр інтелектуального мистецтва Меркурій. **Мета статті** полягає в дослідженні діяльності Центру інтелектуального мистецтва Меркурій в умовах російсько-української війни як нового представника артринку України. **Методологія роботи** полягає у застосуванні хронологічного, порівняльного, творчо-діяльнісного методів. **Наукова новизна** статті полягає в осмисленні концепції його заснування як інституції, яка виставками, аукціонами, промоцією художньої колекції, діяльністю альтернативної художньої школи й іншими проектами робить вклад у трансформуванні артринку України в напрямку його прозорості та консолідації з глобальними процесами в цій сфері. **Висновки:** аргументовано започаткування інституції на основі теорії інтелектуального мистецтва Богдана Мисюри, видатного мистецтвознавця та дослідника львівського модернізму. Предметно схарактеризовано напрямки діяльності, де пріоритетними є експозиційний, виставковий, аукціонний, просвітницький, освітній. З цією метою описано виставкові проекти («Ретроспектива інтелектуального мистецтва України», «Блукання в собі», «Моя територія»), діяльність Аукціонного дому Меркурій (передаукціонна виставка та аукціон «Українське мистецтво XX–XXI століття»), продажу творів мистецтва через сайт мистецького простору та інформування громадськості про покупку чи продаж колекцій або їхніх частин, діяльність Альтернативної художньої школи Меркурій. Що, в комплексі, дало змогу утвердитись в переконанні, що Центр інтелектуального мистецтва Меркурій, який гучно заявив про себе у 2024 р., є авторитетним функціонером українського артринку та фахово пропагує мистецькі цінності XX – початку XXI ст.

Ключові слова: Львів, колекція творів мистецтва, аукціон, виставковий простір, українське мистецтво, акварель, російсько-українська війна.

Yevhenii SHYSHLIUK

PhD of Fine art, Decorative Art, Restoration, Associate Professor at the Department of Art Expertise, National Academy of Culture and Arts Management, 9 Lavrska Str., Kyiv, Ukraine, 01015

ORCID: 0000-0002-7358-7864

Vadim MYKHALCHUK

Honoured Artist of Ukraine, Ph.D in Art History, Professor at the Department of Art Expertise, National Academy of Culture and Arts Management, 9 Lavrska Str., Kyiv, Ukraine, 01015

ORCID: 0000-0002-8560-1846

To cite this article: Shyshliuk, Ye., Mykhalchuk, V. (2024). Tsentr intelektualnoho mystetstva Merkurii [The Mercury Center for Intellectual Art]. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 204–211, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-25>

THE MERCURY CENTER FOR INTELLECTUAL ART

*The activation and reformation of the Ukrainian art market between 2022 and 2024 are closely connected with the search for ways to overcome challenges for the society posed by Russia's war against Ukraine. This process is characterized by the appearance of new players – galleries and art centers, art dealers, auctions, and others – and their localization. Since Lviv has become a refuge for internally displaced persons, it was logical for artists, art collections, and representatives of art business to relocate there as well. There arose a need to promote classical and contemporary Ukrainian art, with the increased demand for works of painting, graphics, sculpture, and photography among locals and tourists. In 2024, the Mercury Center for Intellectual Art began its work in Lviv. **The purpose of the article** is to explore the activities of the Mercury Center for Intellectual Art in the context of the Russian-Ukrainian war as a new representative of the Ukrainian art market. **The methodology** of the work consists in the chronological, comparative, creative and activity methods. **The scientific novelty** of this article lies in analyzing the concept behind its establishment as an institution that, through exhibitions, auctions, art collection promotion, the work of an alternative art school, and other projects, contributes to the transformation of Ukraine's art market toward greater transparency and consolidation with global processes in the field. **Summary of research results:** The establishment of the institution is justified based on the theory of intellectual art of Bohdan Mysiura, a renowned art critic and researcher of Lviv modernism. The article details key activities, with a focus on expositions, exhibitions, auctions, and educational initiatives. Exhibitions such as «A Retrospective of Ukrainian Intellectual Art», «Wandering Within Oneself», and «My Territory» are described. The work of the Mercury Auction House, including the pre-auction exhibition and auction «Ukrainian Art of the 20th–21st Centuries», as well as the sale of artworks through the art space's website and public information on the purchase or sale of art collections or parts thereof is also examined. Additionally, the activities of the Mercury Alternative Art School are discussed. Collectively, these efforts have confirmed the conviction that the Mercury Center for Intellectual Art, which made a significant debut in 2024, is an authoritative player in the Ukrainian art market and professionally promotes the artistic values of the 20th–early 21st centuries.*

Key words: Lviv, art collection, auction, exhibition space, Ukrainian art, watercolor, Russian-Ukrainian war.

Актуальність проблеми. З появою нових учасників артринку України після початку повномасштабного військового вторгнення у 2022 р., попри те, що й досі не відновились обсяги довоєнного спектра діяльності в цій сфері – артринок почав стрімко трансформуватись. Нові інституції, які почали працювати в останні роки, декларують відхід від його тотальної закритості. Натомість все впевненіше заявляє про себе тренд оприлюднення ними фактів здійснення угод купівлі-продажу творів мистецтва й організації проєктів (насамперед, аукціонних торгів та виставок).

Лідером у цьому є львівські галереї й мистецькі центри, відкриття яких пов'язане зі посиленням авторитету Львова як осередку творення новітнього мистецького процесу, чому сприяло зростання чисельності міського населення за рахунок вимушено переселених осіб, посилення фінансового й туристичного потоку, близькість до кордонів з європейськими державами. Ознакою такої локалізації вітчизняного артбізнесу свідчить, наприклад, той факт, що на Західній Україні з початком війни було засновано перший Аукціонний дім, який діє при новоствореному Центрі інтелектуального мистецтва Меркурій.

Інституція почала працювати у Львові в лютому 2024 р. Артдиректором є Богдан Мисюга – мистецтвознавець, дослідник львівського модернізму та автор теорії інтелектуального мистецтва. Цей термін він характеризує як візуальну форму еволюційного поступу людства: «В тлумаченні мистецтва вкрай важливе виділення смислів, які б говорили про світогляд. Італійський художник та культуролог Лука Фалаче визначив це терміном «інтелектуальне мистецтво»...» (Мисюга, 2023). Експозиція, до якої увійшло більш ніж 400 робіт ХХ – початку ХХІ ст., побудована відповідно до запропонованої науковцем періодизації інтелектуального мистецтва: мистецтво індивіда (доба модерну); мистецтво прогресу (тотожна з часами науково-технічного прогресу початку ХХ ст.); мистецтво моральної опозиції (протистояння війнам та політичним тоталітарним режимам, урбанізації); мистецтво цинічного дискурсу (постмодернізм); мистецтво дієвих інтелектуалів (творчість нового тисячоліття на ті активізації віртуальних технологій, глобалізації, реакція митців на нагальні проблеми сучасності). Ці періоди є основою реалізації й змінних виставок, освітньої, наукової й аук-

ціонної діяльності. Усе це в сукупності є вкрай цікавим явищем в сучасному українському мистецтві та варте пильної уваги науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Діяльність учасників артринку часів війни досліджено Н. Макогончук, Н. Родіною й О. Федорків (загального становища й напрямків розвитку культури та мистецтва) (Родінова та ін., 2022), О. Каленюк та О. Панфіловою (чинників успіху художніх творів на артринку, значення якості продукту, впливу мистецької освіти та вподобань потенційних покупців, аналіз ролі кураторства) (Панфілова та ін., 2022), А. Тормаховою (митців) (Тормахова, 2022), Л. Зеленською (галерей) (Зеленська, 2023), Я. Семко (артринку в ракурсі споживання) (Семко, 2023). Т. Міронова у статті «Функціонери сучасного українського арт-ринку: діяльність приватного арт-сегмента» так описала чи не найбільшу його проблему: «В Україні існують певні колекціонери, які принципово купують роботи художників в обхід галерей – у майстернях, що призводять до ситуації, коли програють усі діячі арт-ринку: кар'єра митця не отримує належного розвитку, він лишається без галереї, без виставок, без участі у світових арт-ярмарках, а колекціонер, зекономивши гроші, отримує художній твір без перспектив його дорожчання» (Міронова, 2022: 120).

Як вже було зауважено, термін «інтелектуальне мистецтво» як основа концепції розбудови досліджуваної інституції, розкритий Б. Мисюгою (Мисюга, 2023). Нині немає жодної наукової публікації про функціонування артпростору – це дослідження є першим у своєму роді. Його мета – дослідити діяльність Центру інтелектуального мистецтва Меркурій в умовах російсько-української війни як нового представника артринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Діяльність артпростору зосереджена майже на 1000 кв. м, проте, як наголошує Богдан Мисюга, вона не обмежується лише стінами будівлі (ЦІММ, б.д.), адже це не лише виставковий простір. На сайті та на сторінках в соціальних мережах, на сервісі Youtube ведеться активна просвітницька робота, яка розпочалась ще до відкриття Центру інтелектуального мистецтва Меркурій з метою інформування майбутніх відвідувачів з особливостями мистецького процесу ХХ – початку ХХ ст. й напрямків діяльності

інституції. За словами засновників цінність проєкту – не в експонуванні гучних прізвищ чи відкритті імен поки невідомих, а у пропозиції смислів та сенсів (Степанюк, 2023). Богдан Мисюга наголошує, що мистецька локація працює на максимально широке коло аудиторії – не лише на експертів артсфери, але й на ширші маси, які «живуть» в інстаграмі, в українськомовному сегменті Youtube, який зараз стрімко набирає обертів (Степанюк, 2023). Комунікація колективу Центру інтелектуального мистецтва Меркурій відбувається з залученням підходів креативної музеології. Насамперед це відсутність дистанції між експонатами й відвідувачами, що формує в останніх відчуття комфорту від перебування в виставкових залах.

З часу свого відкриття, артпростір представив ряд виставок, резонансних за кількістю творів видатних художників. Першою (лютий 2024) стала виставка «Ретроспектива інтелектуального мистецтва України», де експонувались майже 400 зразків живопису, графіки й інсталяції останнього сторіччя авторства Марії Примаченко, Олекси Новаківського, Євгена Лисика, Алли Горської, Сергія Якуніна, Петра Старуха та ін. (У Львові..., 2024). У межах проєкту, з нагоди відкриття Центру інтелектуального мистецтва Меркурій тривав благодійний збір на потреби Національного реабілітаційного центру «Незламні» (Unbroken): для цього відвідувачі купували сувенірну продукцію, квитки на виставку та екскурсію. У квітні знову відкрилась колективна виставка творів представників українського модернізму, андеграунду Києва та сучасного періоду «Блукання в собі» (рис. 1а) (Бомко, 2024). Експозиція зайняла чотири зали та була згрупована в окремі блоки: «Людина як причина змін» (демонстрація бачення світу засобами модернізму; твори Карла Звіринського, Михайла Красника, Олега Мінька, Олекси Новаківського та ін.), «Людина протестує» (картини Вудона Баклінського і Миколи Трегуба, представників Київського андеграунду 1970–1980 рр.); «Спокій та відчуження» (історична ретроспектива української абстракції – роботи Романа Жука, Опанаса Заливахи, Петра Старуха, Федора Тетяничча та ін.); «Біль і взаємодія» (картини мисткинь Терези Барабаш і Ярини Шумської як їхня реакція на події війни росії проти України).

Виставка «Блукання в собі» засвідчила авто-

ритет і дієвість Центру інтелектуального мистецтва Меркурій в збереженні й популяризації мистецької спадщини України: демонструвались 15 картин митців-модерністів з колекції художника й мистецтвознавця Святослава Гординського (рис. 1б), викуплених у доньки митця, Лариси Гординської й повернутих із США на Батьківщину. Серед них його твори, а також, Михайла Андрієнка-Нечитайла, Якова Гніздовського, Олекси Новаківського та ін. Кошти з продажу робіт було передано на допомогу ЗСУ (Степанюк, 2024а).

У червні 2024 р. відкрився проєкт «Моя територія» (рис. 2а). Ця виставка кардинально відрізнялась від попередніх подій, оскільки її концепцію побудовано на рефлексії художників сучасного періоду, об'єднану темою свободи й діалогу з Батьківщиною. Інша відмінність «Моєї території» полягала у відсутності єдиного концепту, який би систематизував по кілька робіт всіх учасників. Натомість митці

надали на розсуд відвідувачів власні наративи, керуючись лише запропонованою темою. Ці автономні історії вже після цього були об'єднані у виставковий проєкт.

Відвідувачі побачили твори Ольги Козюри (Львів), Максима Мазура (Київ), Богдани Пацюк (Луцьк), Андрія Роїка (Львів), Вероніки Чередниченко (Херсон). Представники артпростору акцентують, що «Моя територія» є виставкою, в якій ідеться про цінності й глобальне значення свободи, індивідуальних та колективних цінностей, психологічного комфорту, тілесності та духовності. Наприклад, інсталяція Богдани Пацюк «Адаптація», створена з паперової пластики, світлових елементів та рослин, актуалізує проблему пристосування вимушених переселенців в умовах еміграції (рис. 2б) (Степанюк, 2024б).

Під час цієї виставки Центр інтелектуального мистецтва Меркурій знову оголосив благодійну ініціативу, цього разу спільно з Благо-



Рис. 1. Центр інтелектуального мистецтва Меркурій. Виставки «Блукання в собі», 2024: а) фрагмент експозиції виставки; б) Святослав Гординський «Автопортрет» (1969)



Рис. 2. Центр інтелектуального мистецтва Меркурій. Виставка «Моя територія», 2024: а) Фрагмент експозиції; б) Богдана Пацюк поруч зі своєю інсталяцією «Адаптація»

дійним фондом «Рідні», для збору коштів від продажу квитків і листівок на психосоціальну підтримку маленьких українців, які дорослішають без рідних і постраждали від війни (Благодійний фонд «Рідні»..., 2024).

Намір вивести українське мистецтво з тіні є одним із пріоритетів новоствореної інституції, оскільки нині в Україні переважна більшість продажів творів мистецтва – це дилерські (тіньові) продажі, які оминають галереї чи аукціони. Що надалі заважає формуванню бренду митця та провенансу його робіт та погіршує рівень їхньої інвестиційної привабливості. Представники Центру інтелектуального мистецтва Меркурій пропагують принцип прозорості при здійсненні купівлі-продажу кількома напрямками. Перший – розміщення з метою продажу на своєму сайті онлайн-каталогу робіт зі своєї колекції (XX – початок XXI ст.), зі стислим описом кожної роботи й даних про автора. Для зручності, в каталозі станом на вересень 2024 р. наявний також поділ пропонованих творів згідно з видовою приналежністю: графіка (29 предметів), скульптура (24 предмети), асамбляж (4 предмети), живопис (75 предметів), малярство (56 предметів), інсталяція (1 предмет) (Каталог, б.д.). У даному розділі наявне звернення до потенційних покупців: «Відкрийте для себе колекцію ЦІММа: перегляньте сотні творів мистецтва з нашої колекції... Постійні оновлення та поповнення гарантують, що ви завжди знайдете щось нове та захопливе» (Каталог, б.д.). Безумовно, така манера спілкування з потенційними власниками творів та розлога характеристика кожного з них сприяє формуванню в широкій аудиторії позитивного іміджу інституції, а не лише серед привілейованого кола учасників артринку України. Також зростає й рівень обізнаності з постатями вітчизняних митців, значна частина яких враховує інтерес інституції саме до львівських митців різних періодів, які проживали й працювали саме у Львові.

У каталозі представлено велике різноманіття різних технік, серед яких – акварель. Так, пропонується до продажу робота «На коні» (1912–1917) (рис. 3) Осипа Васьківа (1895–1972) – живописця, графіка, видатного представника львівського авангарду. Пронизлива своєю емоційністю робота, в якій автор зобразив гордливу постать вершника в чорному вбранні, який віддаляється на величному білому коні

від розмитого гурту глядачів, є зразком типовою для Осипа Васьківа теми самотності, рефлексії, роздумів над трагізмом людського буття.

Другий напрям – аукціонна діяльність: при інституції розпочав роботу перший на території Західної України аукціонний дім, який отримав назву «Аукціонний дім Меркурій» (рис. 4а) та працює на базі інституції. Його метою є продаж творів українського мистецтва XX – початку XXI ст. На сайті проекту зроблено акцент на тому, що він є надійним менеджером, що робить процес колекціонування значно простішим натомість на перший план виходить отримання задоволення від цього процесу та отримання прибутку. Передбачено проведення передаукціонних виставок та аукціонів у форматі онлайн та офлайн. На момент написання статті, у дослідницькому полі перебував перший аукціон «Українське мистецтво XX–XXI століття». За словами організаторів, добірка була сформована засобом аналітики артринку та співпраці з митцями, галереями й колекціонерами. Експозиція передаукціонної виставки (рис. 4б) відобразила ключові етапи розвитку мистецтва обраної доби.

Участь в цьому аукціоні регулюється відповідно до розповсюдженого регламенту, який включає реєстрацію, верифікацію з внесенням оплати за інформаційний пакет, огляд



Рис. 3. Осип Васьків «На коні». Папір, акварель (1912–1917)



Рис. 4. а) логотип Аукціонного дому Меркурій; б) банер передаукціонної виставки аукціону «Українське мистецтво ХХ–ХХІ століття» (2024)

лотів, участь в торгах, оплата, отримання лота з дотриманням всіх юридичних аспектів. Серед 40 представлених лотів – твори легендарних українських митців та популярних представників сучасного мистецтва – Опанаса Заливахи, Марії Примаченко, Анатолія Криволапа (рис. 5а), Олега Тістола, Василя Рябченка, Тіберія Сільваші, Романа Жука, Миколи Кривенка, Романа Мініна та інших (Львів зустрічає..., 2024). Найдорожче оцінена робота Василя Рябченка «Купорос» (2010, стартова ціна 17 000\$).

Серед творів живопису, графіки й скульптури виокремлено лот № 19 – експресивну за кольором та хаотичною за динамікою композиції акварель Вудона Баклицького (1942–1992) «Композиція з гіллям» (рис. 5б), художника-нонконформіста, діяча київського андеграунду 1970-х рр., частина робіт якого нині є в фондах українських та зарубіжних музеїв, приватних збірках (Лот № 19, б.д.). Початкова ставка 2000\$, естимейт 2 700\$ – 3 000\$.

При Центрі інтелектуального мистецтва Меркурій функціонує Альтернативна художня школа Меркурій, де діти та дорослі безпосередньо у виставкових залах навчаються за методикою Богдана Мисюги. Основа методики – робота під час занять із людськими відчуттями: учні вчать візуалізувати їх та свої емоції, завдяки чому відбувається глибше розуміння основ мистецтва, а перехід до освоєння подальших академічних технік доволі плавний. Зала на момент заняття (яке таким чином проводиться у відкритому форматі) розподіляється на чотири зони, в кожній із яких відбувається опанування основ графіки, тектоніки, малярства і пластики – учні почергово відвідують кожен з цих зон, за власним бажанням. Для дітей віком від 6 до 12 р. функціонує Креативна майстерня СТРЦ СПАРТАК, де вони малюють і вчать ліпити з глини, досліджуючи форму, текстуру, колір і смак.



Рис. 5. Аукціон «Українське мистецтво ХХ–ХХІ століття», 2024: а) промоція роботи Анатолія Криволапа «Весняний двір». Картон, олія (1980); б) Вудон Баклицький «Композиція з гіллям». Папір, акварель (1980-ті)

Висновки і перспективи подальших досліджень. Зібрані, систематизовані та проаналізовані матеріали засвідчили, що Центр інтелектуального мистецтва Меркурій, який відкрився в лютому 2024 року у Львові, стрімко набирає популярності на вітчизняному артринку і серед широких кіл громадськості. Це також засвідчили й проекти даної інституції (виставки, аукціони,

освітні ініціативи, продаж робіт через офіційний сайт та ін.), і декларування принципу прозорості під час проведення угод купівлі-продажу творів мистецтва, комплектування та популяризації колекцій. Аналіз діяльності артінституцій під час війни є перспективною темою для наукових досліджень з огляду на швидкі трансформації в мистецтві та вихід на міжнародні ринки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Благодійний фонд «Рідні» та Центр інтелектуального мистецтва Меркурій запустили благодійну ініціативу для підтримки дітей, які постраждали від війни. *Детектор медіа*. URL: <https://detector.media/infospace/article/229083/2024-07-03-blagodiynyu-fond-ridni-ta-tsentr-intelektualnogo-mystetstva-merkuriy-zapustyly-blagodiynu-initsiatyvu-dlya-pidtrymky-ditey-yaki-postrazhdaly-vid-viyny/> (дата звернення: 09.09.2024).
2. Бомко О. «Блукання в собі»: у Львові презентували виставку робіт українських митців XX–XXI століття. *Дивись.info*. URL: <https://divys.info/2024/04/20/u-lvovi-prezentuvaly-tvory-ukrayinskyh-mytsiv-20-21-st/> (дата звернення: 10.09.2024).
3. Зеленська Л.М. Художні галереї та їх роль у збереженні і популяризації українського мистецтва. *Новітні дослідження культури і мистецтва*: пошуки, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 18 травня 2023 р.). Київ: НАКККіМ, 2023. С. 137.
4. Каталог. *Центр інтелектуального мистецтва Меркурій*. URL: <https://ciamercury.com/art-catalouge/> (дата звернення: 12.09.2024).
5. Лот №19. Вудон Баклицький. *Центр інтелектуального мистецтва Меркурій*. URL: <https://mercuryauction.com/shop/auction-1/lot19?currency=USD> (дата звернення: 10.09.2024).
6. Львів зустрічає новий аукціонний дім «Меркурій»: що там відбуватиметься? *NEWS&BLOG*. URL: <https://news.blog.net.ua/2024/08/lviv-zustrichaie-novyy-auksionnyu-dim-merkuriy-shcho-tam-vidbuvatymetsia/> (дата звернення: 09.09.2024).
7. Мисюга Б. Інтелектуальне мистецтво: вступ до маніфесту. *Zbruc*. URL: <http://surl.li/tvydjx> (дата звернення: 08.09.2024).
8. Міронова Т. Функціонери сучасного українського арт-ринку: діяльність приватного арт-сегмента. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 2022. № 43. С. 116–121.
9. Панфілова О. Г., Каленюк О. М. Просування сучасного українського мистецтва в умовах арт-ринку. *Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва»*, 2022. № 32. С. 111–116. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2022-32-15>
10. Родінова Н. Л., Федорків О. П., Макогончук Н. В. Сучасне становище та напрями розвитку культури і мистецтва України (реалії воєнного стану). *Культурологічний альманах*, 2022. № 4. С. 226–233.
11. Семко Я. С. Арт-ринок у ракурсі споживання. *Освіта та соціалізація особистості*: матеріали XI Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. (Одеса, 20–21 квітня 2023 р.) Одеса: Університет Ушинського, 2023. С. 71–75.
12. Степанюк І. «Репатріація»: в Україну повернули 15 полотен українських художників-модерністів з колекції Святослава Гординського. *[esthete] gazeta*. URL: <https://www.esthetegazeta.com/post/v-ukrayiny-povernuly-15-poloten-ukrayinskyj-khudozhnykiv-modernistiv> (дата звернення: 10.09.2024).
13. Степанюк І. «Свої території» українських мисткинь та митців: новий виставковий проєкт ЦІММ у Львові. *[esthete] gazeta*. URL: <https://www.esthetegazeta.com/post/svoyi-terytoriyi-novyy-proyekt-centry-intelektualnoho-mustetstva-mercuriy> (дата звернення: 09.09.2024)
14. Степанюк І. Центр інтелектуального мистецтва Меркурій. 12 запитань до Богдана Мисюги, артдиректора нового проєкту. *[esthete] gazeta*. URL: <https://www.esthetegazeta.com/post/bohadan-musiuha-12-zapytan-dopartdyrektora-centry-intelektualnoho-mystetstva> (дата звернення: 07.09.2024)
15. Тормахова А. Мистецькі практики під час війни: український вимір. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку* (напрямок: культурологія), 2022. № 40. С. 202–206.
16. У Львові проєктом «Ретроспектива інтелектуального мистецтва України» відкрили мистецький центр «Меркурій». *Еспресо.Захід*. URL: <https://zahid.espreso.tv/kultura-u-lvovi-proektom-retrospektiva-intelektualnogomistetstva-ukraini-vidkrili-mistetskiy-tsent-merkuriy> (дата звернення: 07.09.2024)
17. Центр інтелектуального мистецтва Меркурій. *Офіційний сайт*. URL: <https://ciamercury.com/> (дата звернення: 08.09.2024).

REFERENCES:

1. Blahodiinyi fond «Ridni» ta Tsentr intelektualnoho mystetstva Merkurii zapustyly blahodiinu initsiatyvu dlia pidtrymky ditei, yaki postrazhdaly vid viiny [The «Ridni» Charitable Foundation and the Mercury Center for Intellectual Arts launched a charity initiative to support children affected by the war]. (2024) *Detektor media*. Retrieved from <https://detector.media/infospace/article/229083/2024-07-03-blagodiynyy-fond-ridni-ta-tsentr-intelektualnogo-mystetstva-merkuriy-zapustyly-blagodiynu-initsiatyvu-dlya-pidtrymky-ditey-yaki-postrazhdaly-vid-viiny/> [in Ukrainian].
2. Bomko, O. (2024). «Blukannia v sobi»: u Lvovi prezentuvaly vystavku robit ukraïnskykh myttsiv XX–XXI stolittia [«Wandering in yourself»: an exhibition of works by Ukrainian artists of the XX–XXI centuries was presented in Lviv]. *Dyvys.info*. Retrieved from <https://dyvys.info/2024/04/20/u-lvovi-prezentuvaly-tvory-ukrayinskykh-mytsiv-20-21-st/> [in Ukrainian].
3. Zelenska, L.M. (2023). Khudozhni halerei ta yikh rol u zberezheni i populiaryzatsii ukraïnskoho mystetstva [Art galleries and their role in the preservation and popularization of Ukrainian art]. *Novitni doslidzhennia kultury i mystetstva: poshuky, problemy, perspektyvy: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. Kyiv : NAKKKiM*, 137. [in Ukrainian].
4. Kataloh [Catalogue]. *Tsentr intelektualnoho mystetstva Merkurii*. Retrieved from <https://ciamercury.com/art-catalogue/> [in Ukrainian].
5. Lot № 19. Vudon Baklytskyi [Lot No. 19. Woodon Bucklitzky]. *Tsentr intelektualnoho mystetstva Merkurii*. Retrieved from <https://mercuryauction.com/shop/auction-1/lot19?currency=USD> [in Ukrainian].
6. Lviv zustrichaie novyi auktsionnyi dim «Merkurii»: shcho tam vidbuvatymetsia? [Lviv meets the new auction house «Mercury»: what will happen there?]. (2024) *NEWS&BLOG*. Retrieved from <https://news.blog.net.ua/2024/08/lviv-zustrichaie-novyy-auktsionnyy-dim-merkuriy-shcho-tam-vidbuvatymetsia/> [in Ukrainian].
7. Mysiuha, B. (2023). Intelektualne mystetstvo: vstup do manifestu [Intellectual Arts: An Introduction to the Manifesto]. *Zbruc*. Retrieved from <http://surl.li/tvydix> [in Ukrainian].
8. Mironova, T. (2022). Funktsionery suchasnoho ukraïnskoho art-ryнку: diialnist pryvatnoho art-sehmenta [Functionaries of the modern Ukrainian art market: the activities of the private art segment]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, (43), 116–121. [in Ukrainian].
9. Panfilova, O. H. & Kaleniuk, O. M. (2022). Prosuvannia suchasnoho ukraïnskoho mystetstva v umovakh art-ryнку [Promotion of contemporary Ukrainian art in the art market]. *Zbirnyk naukovykh prats «Ukrainska akademiia mystetstva»*, (32), 111–116. [in Ukrainian].
10. Rodinova, N. L. & Fedorkiv, O. P., Makohonchuk, N. V. (2022). Suchasne stanovyshche ta napriamy rozvytku kultury i mystetstva Ukrainy (realii voïennoho stanu) [Current Situation and Directions of Development of Culture and Art of Ukraine (Realities of Martial Law)]. *Kulturolohichniy almanakh*, (4), 226–233. [in Ukrainian].
11. Semko, Ya. S. (2023). Art-ryнок u rakursi spozhyvannia [Art market in the perspective of consumption]. *Osvita ta sotsializatsiia osobystosti: materialy XI Internet-konferentsii zdobuvachiv vyshchoi osvity i molodykh uchenykh*. Odesa : Universytet Ushynskoho, 71–75. [in Ukrainian].
12. Stepaniuk, I. (2024). «Repatriatsiia»: v Ukrainu povernuly 15 poloten ukraïnskykh khudozhnykiv-modernistiv z koleksii Sviatoslava Hordynskoho [«Repatriation»: 15 paintings by Ukrainian modernist artists from the collection of Sviatoslav Hordynsky were returned to Ukraine]. *[esthète] hazeta*. Retrieved from <https://www.esthetegazeta.com/post/v-ukrayiny-povernuly-15-poloten-ukrayinskyj-khudozhnykiv-modernistiv> [in Ukrainian].
13. Stepaniuk, I. (2024) «Svoi terytorii» ukraïnskykh mystkyn ta myttsiv: novyi vystavkovyï proyekt TsIMM u Lvovi [«Own Territories» of Ukrainian Artists: A New Exhibition Project of CIMM in Lviv]. *[esthète] hazeta*. Retrieved from <https://www.esthetegazeta.com/post/svoyi-terytorii-novuy-proyekt-centry-intelektualnoho-mustetstva-merkuriy> [in Ukrainian].
14. Stepaniuk, I. (2023). Tsentr intelektualnoho mystetstva Merkurii. 12 zapytan do Bohdana Mysiuhy, artdyrektora novoho proyektu [Mercury Intellectual Arts Center. 12 questions to Bohdan Mysiuha, art director of the new project]. *[esthète] hazeta*. Retrieved from <https://www.esthetegazeta.com/post/bohadan-mysiuha-12-zapytan-do-artdyrektota-centry-intelektualnoho-mystetstva> [in Ukrainian].
15. Tormakhova, A. (2022). Mystetski praktyky pid chas viiny: ukraïnskyi vymir [Artistic Practices During the War: Ukrainian Dimension]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku (napriam: kulturolohiia)*, (40), 202–206. [in Ukrainian].
16. U Lvovi proyektom «Retrospektyva intelektualnoho mystetstva Ukrainy» vidkryly mystetskyi tsentr «Merkurii» [In Lviv, the project «Retrospective of Intellectual Art of Ukraine» opened the art center «Mercury»]. (2024). *Espresso. Zakhid*. Retrieved from <https://zahid.espresso.tv/kultura-u-lvovi-proektom-retrospektiva-intelektualnogo-mistetstva-ukraini-vidkrili-mistetskiy-tsent-merkuriy> [in Ukrainian].
17. Tsentr intelektualnoho mystetstva Merkurii [Mercury Intellectual Arts Center]. *Ofitsiinyi sait*. Retrieved from <https://ciamercury.com/> [in Ukrainian].